

การจับและการค้นของเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล
Search and Seizure Procedure of Thai Naval Officers
for Suppression of Lawbreakers at Sea

นาวาโท นฤทธิ์ ฤทธิคำรพ
Commander Narit Ritkamroph

บทคัดย่อ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้ให้ความสำคัญคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิเสรีภาพ และความเสมอภาคของบุคคล การจับกุม การค้นตัวบุคคล การตรวจค้นเคหสถานหรือในที่รโหฐานรวมทั้ง การจำกัดเสรีภาพจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาล หรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติแล้วแต่กรณี การบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ทหารเรือจึงต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้ การจับ การค้นจะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีกฎหมายให้อำนาจเท่านั้น

ในการจับ การค้นผู้กระทำความผิดกฎหมายในพื้นที่ทางทะเลที่รับผิดชอบ เจ้าหน้าที่ทหารเรือ จะต้องมีอำนาจตามบทบัญญัติของกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือเป็นการเฉพาะและกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และจะต้องเป็นผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งซึ่งเป็นคนที่มีตำแหน่งและ/หรือชั้นยศตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ซึ่งตามกฎหมายการจับ การค้น จะต้องมีคำสั่งหรือหมายศาล ในทางปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ในทะเลของเจ้าหน้าที่ทหารเรือจึงทำได้ยาก ต้องอาศัยข้อยกเว้นของกฎหมายหรือกฎหมายที่ให้อำนาจ เป็นการเฉพาะที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจจับหรือตรวจค้นได้โดยไม่ต้องขอหมายที่ออกจากศาล ดังนั้น เจ้าหน้าที่ทหารเรือควรมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องหลักเกณฑ์ดังกล่าวเพิ่มมากขึ้น เพื่อให้การปฏิบัติมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ: การจับและการค้น เจ้าหน้าที่ทหารเรือ การกระทำผิดทางทะเล

Abstract

The constitution of the Kingdom of Thailand provides the protection of a person's human rights as well as their freedom and equality. Arresting individuals, searching of property and obstructing one's freedom are all illegal, unless a decree is issued or the proper law applies. Therefore, law enforcement conducted by the naval officers should focus on a person's rights and freedoms which are guarantee under the constitution. This means that arresting and searching can only be done where there is authorization by the law.

As regards the search and seizure of lawbreakers at sea, naval officers must be authorized for these specific purposes and the Criminal Procedure Code by an authorized party with a position and/or rank equal to or higher than that of which is required by the related law. According to the law, if needed arresting and searching can be achieved by a court ruling, but this can cause difficulties and delays in both the court system and in the abilities of naval officers to do their job responsibly. This means that officers have to try to find any legal means, by exemptions or law, that authorizes them to make the arrest or search without acquiring the court ruling. As a result, naval officers should have understanding of rules, regulation, and law of reinforcement at sea to accomplish given tasks efficiently.

Keywords: Search and Seizure, Naval Officers, Lawbreakers at sea.

บทนำ ประเทศไทยที่มีอาณาเขตติดต่อกับทะเล และทะเลนำมาซึ่งความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจของชาติซึ่งถือได้ว่าเป็นผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ปัจจุบันแนวโน้มของความมั่นคงทางทะเลจะเห็นได้ว่ามีภัยคุกคามต่อความมั่นคงทางทะเลที่เกิดจากความขัดแย้งในพื้นที่ การอ้างสิทธิทับซ้อนเพื่อแย่งชิงทรัพยากรธรรมชาติ รวมถึงภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ เช่น การกระทำการอันเป็นโจรสลัด การปล้นทรัพย์ในทะเล การก่อการร้าย การก่อวินาศกรรมในทะเล และ

แท่นขุดเจาะ การลักลอบค้าอาวุธ ยาเสพติด การค้ามนุษย์ และอาชญากรรมข้ามชาติ ในลักษณะต่างๆ รวมทั้งการทำลายสภาพสิ่งแวดล้อม การก่อให้เกิดมลภาวะทางทะเล การลักลอบทำประมงโดยผิดกฎหมาย และภัยพิบัติตามธรรมชาติ เป็นต้น ซึ่งหากปล่อยให้เกิดเหตุการณืเกิดขึ้นเช่นนี้ก็จะกระทบต่อความมั่นคงและความปลอดภัยของประเทศ จึงควรให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำ ความผิดทางทะเลจากสภาพปัญหา และภัยคุกคาม ดังกล่าว

กองทัพอากาศซึ่งเป็นหน่วยงานความมั่นคงที่มีบทบาทในการรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเล ได้เข้าไปปราบปรามการกระทำผิดทางทะเลโดยใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายเพื่อดูแลรักษาผลประโยชน์ของชาติทางทะเลและปราบปรามการกระทำผิดต่างๆที่เกิดขึ้น มีเจ้าหน้าที่ทหารเรือที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้ใช้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายโดยเฉพาะในการจับและการตรวจค้น ถือเป็นการบังคับใช้กฎหมายจึงจำเป็นต้องศึกษากฎหมายให้อำนาจเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติในแต่ละฉบับเพื่อให้ทราบถึงการกระทำหรือการงดเว้นการกระทำที่เป็นความผิดและอยู่ในอำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือที่จะดำเนินการต่อผู้ละเมิดกฎหมายนั้น รวมทั้งต้องศึกษาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือเป็นการเฉพาะ ซึ่งกำหนดเงื่อนไข วิธีการจับ และการค้นที่เกี่ยวข้องกับต้องทราบความแตกต่างในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าพนักงานตำรวจกับเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งจะได้กล่าวต่อไปดังนี้

๑. ที่มาของอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย

แนวคิดพื้นฐานในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ๓ ประการ คือ ต้องมีกฎหมายให้อำนาจ ต้องอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนด และผู้ปฏิบัติต้องเป็นบุคคลหรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑.๑ ต้องมีกฎหมายให้อำนาจ

การบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ทหารเรือ จะต้องมีความหมายกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือไว้ และในการปฏิบัติจะต้อง

อยู่ภายใต้กรอบอำนาจที่ได้รับ อาทิเช่น พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๔๐ มาตรา ๔ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจสืบสวนและสอบสวน และดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดในความผิดเกี่ยวกับการนำเข้าหรือสินค้าอื่น หรือยาเสพติดออกนอกหรือเข้ามาในราชอาณาจักร หรือการที่คนต่างด้าวเข้ามาหรือนำคนต่างด้าวเข้ามาในราชอาณาจักร ทั้งนี้โดยทางทะเลหรือทางลำน้ำซึ่งติดต่อกับต่างประเทศหรือทางลำน้ำซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ หรือทำการประมงทางทะเลอันเป็นความผิดต่อกฎหมายว่าด้วยการสำรวจและห้ามกักกันข้าว กฎหมายว่าด้วยการควบคุมเครื่องอุปโภคบริโภคและของอื่นๆในภาวะคับขัน กฎหมายว่าด้วยการส่งออกนอกและการนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า กฎหมายว่าด้วยแร่ กฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติด กฎหมายว่าด้วยคนเข้าเมือง หรือกฎหมายเกี่ยวกับการประมง จึงทำให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจในการบังคับใช้กฎหมาย ดังต่อไปนี้ด้วย

(๑) ตรวจค้น และบังคับผู้ควบคุมเรือ และคนประจำเรือให้เรือ หรือขนส่งของในเรือเพื่อการตรวจค้น

(๒) จับเรือ และบังคับผู้ควบคุมเรือ และคนประจำเรือให้พวงเรือ หรือให้ทำการอื่นเพื่อให้เรื่อนั้นไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี

(๓) ยึดเรือ ที่จับไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหา หรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ในกรณีที่ฟ้องผู้ต้องหา

(๔) จับ และควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกิน ๗ วัน เมื่อพ้นกำหนดต้องปล่อยหรือส่งตัวให้พนักงานสอบสวนพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเท่าที่ทำได้

๑.๒ ต้องอยู่ภายในพื้นที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนด

โดยทั่วไป การบังคับใช้กฎหมายในพื้นที่ทางทะเลที่ประเทศไทยมีอำนาจอธิปไตยนั้นหมายถึง น่านน้ำภายในออกไปจนสุดทะเลอาณาเขต (๑๒ ไมล์ทะเลนับจากเส้นฐาน) อย่างไรก็ตามในกฎหมายที่ให้อำนาจทหารเรือบางฉบับได้ให้อำนาจในการบังคับใช้กฎหมายขยายออกไปสู่เขตต่อเนื่อง และเขตเศรษฐกิจจำเพาะไปจนถึงเขตทะเลหลวง โดยอาศัยที่มาของอำนาจตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น พระราชบัญญัติว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ.๒๔๘๒ ที่สามารถใช้บังคับไปจนสุดเขตเศรษฐกิจจำเพาะ หรือพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.๒๕๓๔ ที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัดที่ได้กระทำในทะเลหลวงหรือในเขตเศรษฐกิจจำเพาะไม่ว่าจะเป็นของประเทศใด และต้องอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ ผู้ที่จะบังคับใช้กฎหมายด้วย ดังนั้นเจ้าหน้าที่ทหารเรือจึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษากฎหมายที่ให้อำนาจแต่ละฉบับว่ามีอำนาจบังคับใช้กฎหมายฉบับนั้น ๆ ในพื้นที่ใด

๑.๓ ผู้ปฏิบัติต้องเป็นบุคคลหรือผู้ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายกำหนด

ผู้บังคับใช้กฎหมายจะต้องเป็นทหารเรือที่ดำรงตำแหน่งตามที่กฎหมายฉบับนั้น ๆ บัญญัติให้อำนาจหน้าที่ เช่น ผู้บังคับการเรือผู้ควบคุมเรือ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ เป็นอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายให้อำนาจเป็นการเฉพาะ ซึ่งในการบังคับใช้กฎหมายต้องเป็นไปตามที่กฎหมายนั้นกำหนดไว้ แต่หากขั้นตอนใดกฎหมายเฉพาะมิได้กำหนดไว้ต้องนำหลักปฏิบัติตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาปฏิบัติ

ปัจจุบันกองทัพเรือ มีกฎหมายที่รับผิดชอบรวม ๒๙ ฉบับ ได้แก่ พ.ร.บ.ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๔๙๐, พ.ร.บ.ว่าด้วยการส่งออกและนำเข้าในราชอาณาจักรซึ่งสินค้า พ.ศ.๒๕๒๒, พ.ร.บ.แร่ พ.ศ.๒๕๑๐, พ.ร.บ.คนเข้าเมือง พ.ศ.๒๕๒๒, พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. ๒๕๑๙, พ.ร.บ.ยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.๒๕๒๒, พ.ร.บ.ป้องกันการใช้สารระเหย พ.ศ.๒๕๓๓, พ.ร.บ.วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท พ.ศ.๒๕๑๘, พ.ร.บ.มาตรการในการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.๒๕๓๔, พ.ร.บ.การประมง พ.ศ.๒๕๕๘, พ.ร.บ.ว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตการประมงไทย พ.ศ.๒๔๘๒ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๓๘), พ.ร.บ.เรือไทย พ.ศ.๒๔๘๑ (แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.๒๕๕๐, พ.ร.บ.การเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ.๒๔๕๖ (แก้ไขเพิ่มเติมครั้งสุดท้าย พ.ศ.๒๕๕๐), พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการกระทำอันเป็นโจรสลัด พ.ศ.๒๕๓๔, พ.ร.บ.ความผิดเกี่ยวกับ

สถานที่ผลิตปิโตรเลียม พ.ศ.๒๕๓๐, พ.ร.บ. ศุลกากร พ.ศ.๒๕๖๙, พ.ร.บ.ควบคุมสินค้าตาม แนวชายแดน พ.ศ.๒๕๓๔, พ.ร.บ.ป่าไม้ พ.ศ.๒๕๔๔, พ.ร.บ.ป่าสงวนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๗, พ.ร.บ.อุทยานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔, พ.ร.บ.สงวน และรักษาพันธุ์สัตว์ป่า พ.ศ.๒๕๓๔, พ.ร.บ.เลื่อย ไซยนต์ พ.ศ.๒๕๔๕, พ.ร.บ.จัดหางาน พ.ศ.๒๕๒๘, พ.ร.บ.การทำงานของคนต่างด้าว พ.ศ.๒๕๒๑, พ.ร.บ.เงินทดแทน พ.ศ.๒๕๓๗, พ.ร.บ.คุ้มครอง แรงงาน พ.ศ.๒๕๔๑, พ.ร.บ.กฎอัยการศึก พ.ศ.๒๕๕๗, พ.ร.บ.โบราณสถาน โบราณวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ และพ.ร.บ.ความปลอดภัยชีวอนามัย และ สภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.๒๕๕๔ (สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ, พ.ศ.๒๕๕๙)

สำหรับการได้รับมอบอำนาจตามกฎหมาย ๒๙ ฉบับนั้นไม่ได้เป็นกรณีที่กองทัพเรือโดย เจ้าหน้าที่ทหารเรือจะมีอำนาจครบถ้วนตามที่ กฎหมายฉบับนั้นๆบัญญัติ เนื่องจากเงื่อนไขในการ มอบอำนาจของกฎหมายแต่ละฉบับมีความแตกต่างกัน โดยบางฉบับมอบอำนาจเพียงบางมาตรา เท่านั้น (สมเจตน์ คงรอด, ๒๕๕๖)

นอกจากนี้ กฎหมายดังกล่าวข้างต้น บางฉบับหรือบางมาตราสามารถบังคับใช้นอก ราชอาณาจักรหรือนอกทะเลอาณาเขตได้ เช่น พ.ร.บ.ศุลกากรฯ พ.ร.บ.โบราณสถานโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุฯ พ.ร.บ.ป้องกันและปราบปรามการ กระทำอันเป็นโจรสลัดฯ พ.ร.บ.ความผิดเกี่ยวกับ สถานที่ผลิตปิโตรเลียมฯ พ.ร.บ.การประมงฯ และ พ.ร.บ.ว่าด้วยสิทธิการประมงในเขตประมงไทยฯ เป็นต้น อีกทั้ง พ.ร.บ.เรือไทยฯ กำหนดให้ เจ้าหน้าที่ทหารเรือ เป็นพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ มีอำนาจในการตรวจค้น และจับกุมความผิดที่เกิดขึ้นในเรือไทย ซึ่ง สามารถดำเนินการได้ในเขตทางทะเลต่างๆได้ จึงทำให้เจ้าหน้าที่ทหารมีอำนาจในการปฏิบัติต่อ เรือไทยอย่างกว้างขวาง

๒. ผู้มีอำนาจบังคับใช้และฐานะทางกฎหมาย

เจ้าหน้าที่ตำรวจทุกชั้นยศ ทุกตำแหน่ง มีอำนาจตรวจค้นและจับผู้กระทำความผิดที่มี โทษทางอาญา โดยต้องปฏิบัติตามเงื่อนไข และวิธีการที่ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญากำหนดไว้ และพนักงานสอบสวน มีอำนาจหน้าที่ในการสอบสวนการกระทำความผิด จนกระทั่งนำตัวผู้กระทำความผิดส่งให้ พนักงานอัยการฟ้องร้องต่อศาล ซึ่งเจ้าหน้าที่ ตำรวจมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามประมวล กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

ส่วนเจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้ที่มีอำนาจ จับกุม และตรวจค้นจะต้องเป็นบุคคลที่มี ตำแหน่งและ/หรือชั้นยศที่พระราชบัญญัติ ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิด

บางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๙๐ กำหนดไว้ ได้แก่

๑. ผู้ดำรงตำแหน่ง ผบ.เรือ/ ผบ.หมู่เรือ/
ผบ.หมวดเรือ/ ผบ.กองเรือ

๒. ผู้ดำรงตำแหน่งอื่นที่ ผบ.ทร. ประกาศ
ราชกิจจานุเบกษาตำแหน่งตาม ๑.๑

๓. ผู้ที่ ผบ.ทร. ได้ประกาศราชกิจจานุ
เบกษาแต่งตั้งโดยเฉพาะ

ทั้งนี้เจ้าหน้าที่ทหารเรือจึงมีฐานะเป็น
เจ้าพนักงานตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจ
ทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทาง
ทะเล พ.ศ.๒๕๙๐ กำหนดให้ทหารเรือปฏิบัติ
มีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครอง หรือ
ตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญา

เดิมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความ
อาญากำหนดให้ พนักงานฝ่ายปกครองหรือ
ตำรวจชั้นผู้ใหญ่มีอำนาจในการออกหมายค้น
หากพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
เป็นผู้ทำการค้นเองก็สามารถค้นได้โดยไม่ต้อง
มีหมาย ต่อมารัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๔๐ กำหนดให้การค้นที่รื้อฐาน
และการจับจะต้องมีคำสั่ง หรือหมายจากศาล
พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่
จึงไม่มีอำนาจในการออกหมายค้น หรือค้นด้วย
ตนเองหรือจับบุคคลได้อีก เว้นแต่จะเข้า
ข้อยกเว้น ที่กฎหมายกำหนดไว้ในการจับ
และกฎหมายที่ให้อำนาจทหารเรือ ในการ
ปราบปรามการกระทำผิดในทะเลบางฉบับ จะได้
กำหนดให้ทหารเรือปฏิบัติมีอำนาจเช่นเดียวกับ
พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตาม

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา
เจ้าหน้าที่ทหารเรือก็ไม่ได้ประโยชน์จาก
บทบัญญัตินี้ ในส่วนที่เกี่ยวกับการจับและ
การค้น แต่ยังคงได้รับประโยชน์ในส่วนที่เกี่ยวกับ
อำนาจการสอบสวน ในกรณีที่กฎหมายให้อำนาจ
ทหารเรือให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือเป็น
พนักงานสอบสวนตามประมวลกฎหมายวิธี
พิจารณาความอาญาด้วย แต่อย่างไรก็ตาม
เนื่องจากกฎหมายให้อำนาจทหารเรือ
เป็นกฎหมายพิเศษ ซึ่งกำหนดให้เจ้าหน้าที่
ทหารเรือมีอำนาจดังกล่าวอยู่แล้ว กรณีนี้จึงไม่
เป็นปัญหาในทางปฏิบัติกับเจ้าหน้าที่ทหารเรือ
เหตุที่กฎหมายให้อำนาจทหารเรือได้บัญญัติ
อำนาจ และวิธีการปฏิบัติไว้เป็นกรณีเฉพาะนั้น
เนื่องจากบรรดากฎหมายภายในประเทศที่มอบ
อำนาจให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือก็มีลักษณะเป็น
กฎหมายที่ได้กำหนดวิธีการจับและการค้นไว้
เป็นกรณีเฉพาะด้วย

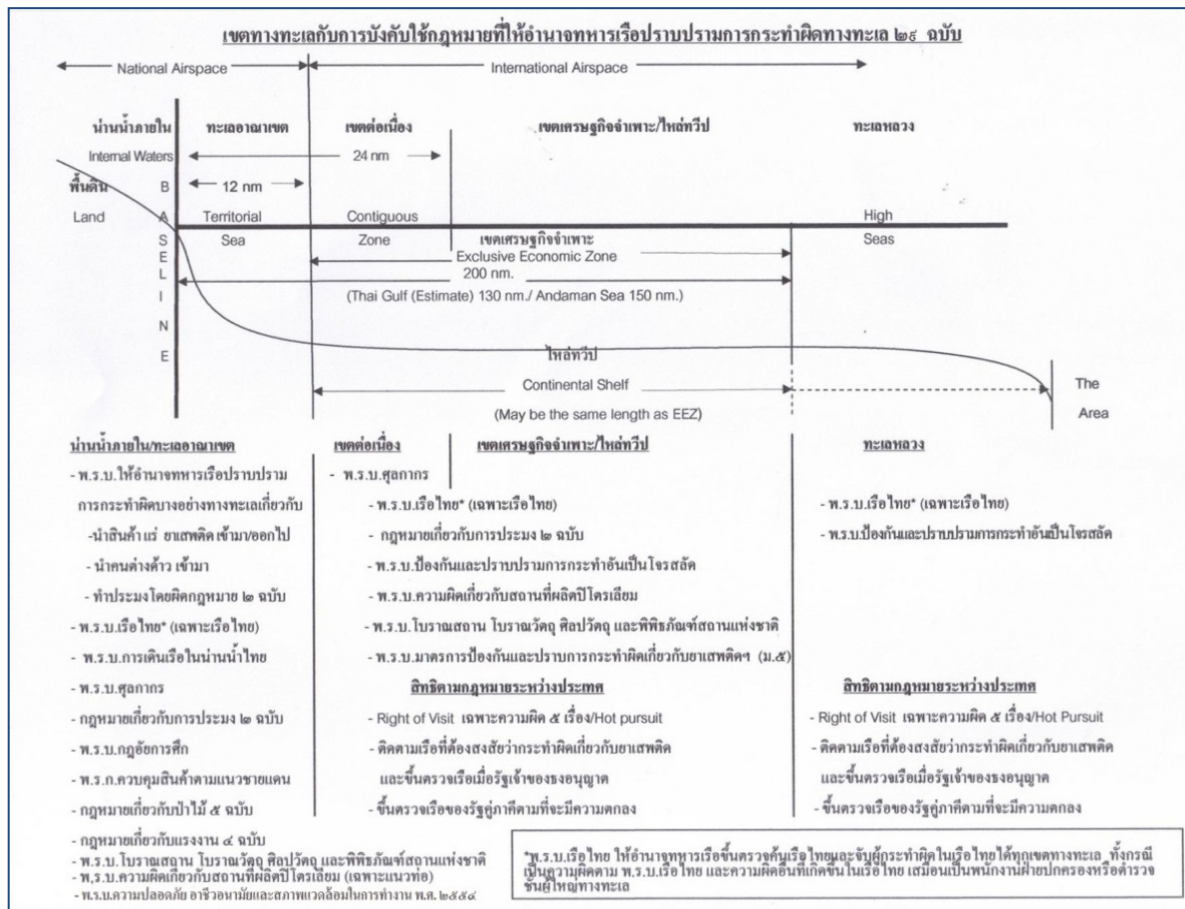
๓. พื้นที่ในการบังคับใช้กฎหมาย

ตามกฎหมายเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจ
ในการจับและการค้น ได้ทั่วราชอาณาจักร ซึ่งใน
การจับการค้นจะต้องมีคำสั่งหรือหมายจากศาล
เว้นแต่จะเข้าข้อยกเว้นที่กฎหมายกำหนดไว้

สำหรับพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือจะมี
อำนาจบังคับใช้กฎหมายนั้น จะต้องอยู่ในพื้นที่ตาม
ที่พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปราม
การกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๙๐
มาตรา ๔ กำหนดให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจ
ดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดในความผิด
ที่เกิดขึ้นในทะเลทางลำนํ้าซึ่งติดต่อกับต่างประเทศ
หรือทางลำนํ้าซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ ในทางปฏิบัติ

การบังคับใช้กฎหมายจะต้องอยู่ในพื้นที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ ตามรูปภาพที่ปรากฏต่อไปนี้

ที่มา: เอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือ (อทร.๙๑๐๑)

๔. การจับ

เมื่อพบการกระทำผิดที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีหน้าที่บังคับใช้กฎหมาย เจ้าหน้าที่ทหารเรือจะต้องทำการจับผู้กระทำความผิดและยึดของกลางเพื่อดำเนินคดี ซึ่งในการปฏิบัติจะต้องดำเนินการให้เป็นไปตามขั้นตอนของกฎหมายในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการจับการแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิของผู้ต้องหา และการควบคุมตัว มีหลักกฎหมายที่เกี่ยวข้องดังนี้

๔.๑ การจับโดยไม่ต้องมีหมายจับ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช

๒๕๕๐ มาตรา ๓๒ วางหลักไว้ว่าการจับและการคุมขังบุคคลจะกระทำมิได้ เว้นแต่มีคำสั่งหรือหมายของศาลหรือมีเหตุอย่างอื่นตามที่กฎหมายบัญญัติซึ่งตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญากำหนดหลักเกณฑ์การจับโดยไม่มีหมายจับไว้ตาม มาตรา ๗๘ ดังนี้

“มาตรา ๗๘ พนักงาน ฝ่ายปกครองหรือตำรวจ จะจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับหรือคำสั่งของศาลนั้นไม่ได้เว้นแต่

(๑) เมื่อบุคคลนั้นได้กระทำความผิดซึ่งหน้าดังได้บัญญัติไว้ใน มาตรา ๘๐

(๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่าผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่นโดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

(๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้นตามมาตรา ๖๖(๒) แต่มีความจำเป็นเร่งด่วน ที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

(๔) เป็นการจับผู้ต้องหา หรือจำเลยที่หนี หรือจะหลบหนีในระหว่างถูกปล่อยชั่วคราวตาม มาตรา ๑๑๗”

ดังนั้น ในการบังคับใช้กฎหมายของเจ้าหน้าที่ทหารเรือ ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา จึงไม่อาจจับผู้ใดโดยไม่มีหมายจับ เว้นแต่

๑) เมื่อบุคคลนั้น ได้กระทำความผิดซึ่งหน้า ความผิดซึ่งหน้าได้แก่ความผิดซึ่งเห็นกำลังกระทำหรือพบในอาการใดซึ่งแทบจะไม่ต้องสงสัยว่าเขาได้กระทำความผิดมาแล้ว

๒) เมื่อพบบุคคลโดยมีพฤติการณ์อันควรสงสัยว่า ผู้นั้นน่าจะก่อเหตุร้ายให้เกิดอันตรายแก่บุคคลหรือทรัพย์สินของผู้อื่น โดยมีเครื่องมือ อาวุธ หรือวัตถุอย่างอื่นอันสามารถอาจใช้ในการกระทำความผิด

๓) เมื่อมีเหตุที่จะออกหมายจับบุคคลนั้น ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๖๖ (๒) กล่าวคือ มีหลักฐานตามสมควรว่าบุคคลใดน่าจะกระทำความผิดอาญา และมีเหตุอันควรเชื่อว่าจะหลบหนีหรือจะไปยุ่งเหยิงกับพยานหลักฐาน หรือก่อเหตุอันตรายประการอื่นแต่มีความจำเป็นเร่งด่วนที่ไม่อาจขอให้ศาลออกหมายจับบุคคลนั้นได้

๔) เป็นการจับผู้ต้องหาหรือจำเลยที่หนีหรือจะหลบหนีในระหว่างได้รับการปล่อยตัวชั่วคราวตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๑๗

๔.๒ การแจ้งข้อกล่าวหาและสิทธิของผู้ถูกจับในการจับกุม ผู้จับกุมจะต้องแจ้งแก่ผู้ที่จะถูกจับกุมนั้น ว่าเขาต้องถูกจับและแจ้งข้อกล่าวหาพร้อมทั้งแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบ แล้วสั่งให้ผู้ถูกจับไปยังที่ทำการของผู้จับพร้อมด้วยผู้ถูกจับ ถ้าเขาไม่ยอมไปก็มีอำนาจจับตัวไปได้ ถ้าบุคคลดังกล่าวขัดขวางการจับหลบหนี หรือพยายามหลบหนี ผู้ทำการจับก็มีอำนาจใช้วิธีการที่เหมาะสมทำการจับกุมได้ ซึ่งอาจใช้กำลังเท่าที่จำเป็นและมีอำนาจที่จะป้องกันตัวได้ถ้าบุคคลนั้นจะทำร้ายผู้จับ

ในการแจ้งสิทธิของผู้ถูกจับนั้น หากไม่มีการแจ้งสิทธิอาจทำให้ถ้อยคำที่ผู้ถูกจับให้การไว้ไม่สามารถนำมารับฟังเป็นพยานหลักฐานในการพิสูจน์ความผิดของผู้ถูกจับได้ โดยมีรายละเอียดการแจ้งสิทธิให้ผู้ถูกจับทราบ ดังนี้

- ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะไม่ให้การหรือให้การก็ได้ และถ้อยคำของผู้ถูกจับนั้นอาจใช้เป็นพยานหลักฐานในการพิจารณาคดีได้

- ผู้ถูกจับมีสิทธิที่จะพบและปรึกษาทนายความ หรือผู้ซึ่งจะเป็นทนายความ

- ถ้าผู้ถูกจับประสงค์จะแจ้งให้ญาติหรือผู้ซึ่งตนไว้วางใจทราบถึงการจับกุมที่สามารถดำเนินการได้

“ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓”

๕. การค้น

การค้นเป็นมาตรการสำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะทำให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงและหลักฐาน เพื่อที่จะทราบรายละเอียดของการกระทำความผิด ในบางกรณีอาจต้องทำการค้นตัวบุคคล หรือที่รื้อฐานกฎหมายจึงกำหนดวิธีการค้นอย่างเข้มงวดเพื่อเป็นหลักประกันว่า บุคคลหรือผู้ครอบครองที่รื้อฐานนั้น จะไม่ถูกรบกวนหรือแทรกแซงจากการปฏิบัติของเจ้าพนักงานเกินความจำเป็นตามพฤติการณ์ ซึ่งในการค้นโดยเจ้าพนักงานตำรวจหรือเจ้าหน้าที่ทหารเรือ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามขั้นตอนกฎหมายที่ให้อำนาจในการค้นโดยเคร่งครัดโดยการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการค้น ก็ใช้อำนาจตามกฎหมายเช่นเดียวกับที่ให้อำนาจเจ้าพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ เว้นแต่จะมีกฎหมายกำหนดหลักเกณฑ์ให้อำนาจทหารเรือกำหนด

หลักเกณฑ์ในการค้นไว้โดยเฉพาะ ดังนั้นเพื่อให้สะดวกแก่เจ้าหน้าที่ทหารเรือในการทำ ความเข้าใจจึงจำแนกการค้นออกเป็น ๔ กรณี ดังนี้

๕.๑ การค้นบุคคล

การค้นบุคคลแยกได้ ๓ กรณี ดังนี้

๕.๑.๑ การค้นบุคคลในที่สาธารณะ

โดยหลักแล้ว ห้ามมิให้พนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจค้นบุคคลใดในที่สาธารณะสถาน (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑ (๓) ให้นิยามว่า “สาธารณะสถาน” หมายความว่า สถานที่ใด ๆ ซึ่งประชาชนมีความชอบธรรมที่จะเข้าไปได้) เว้นแต่

- เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของไว้ในความครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิดพนักงานฝ่ายปกครอง เช่น นายอำเภอ หรือปลัดอำเภอ หรือเจ้าหน้าที่ตำรวจมีอำนาจค้นบุคคลที่ต้องสงสัยในที่สาธารณะสถานได้

- เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด

- เมื่อมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดไว้ในครอบครอง เช่น พบบุคคลซึ่งมียาเสพติดไว้ในครอบครองเดินอยู่ตามที่สาธารณะเพื่อจำหน่ายให้แก่ผู้เสพ พนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจยังมีอำนาจค้นบุคคลนั้นเมื่อพบยาเสพติด ซึ่งเป็นสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิดโดยไม่ต้องมีหมายค้น หรือคำสั่งของศาลได้

“ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๓”

๕.๑.๒ การค้นบุคคลในที่รื้อฐาน

ที่รื้อฐาน ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒ (๑๓) ให้นิยามว่าหมายถึง ที่ต่างๆ ซึ่งมีใช้ที่สาธารณะสถานดังบัญญัติไว้ในกฎหมายลักษณะอาญา เมื่อพิจารณาประกอบกับคำว่าสาธารณะสถานดังกล่าวไว้แล้ว พอจะวางหลักกว้างๆได้ว่า

ที่รโหฐาน เป็นสถานที่ที่เจ้าของ หรือผู้ครอบครองแสดงเจตนาหวงห้ามกันมิให้ บุคคลภายนอกเข้าไป การแสดงเจตนาหวงห้ามกัน อาจเป็นโดยชัดแจ้งหรือโดยปริยาย โดยสภาพ แห่งสถานที่นั้น เช่น บริเวณเคหสถานบ้านเรือน ของบุคคล สถานที่ๆ เจ้าของ ปิดป้ายแสดงว่า ห้ามเข้า หรือสร้างรั้วรอบ แต่สถานที่ซึ่งยินยอม ให้ประชาชนเข้าไปแต่อยู่ในบังคับเงื่อนไข อย่างใดอย่างหนึ่ง ไม่ถือว่าเป็นที่รโหฐาน เช่น โรงภาพยนตร์ ที่ผู้ชมต้องเสียค่าผ่านประตูเป็นต้น

การค้นบุคคลในที่รโหฐานทำได้ ต่อเมื่อเจ้าพนักงานได้เข้าไปในที่รโหฐานนั้น โดย ชอบด้วยกฎหมายก่อนแล้ว และปรากฏเหตุ ว่าบุคคลนั้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้น ไร้ผล ถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้ เอาสิ่งของที่ต้องการพบชุกซ่อนในร่างกาย เจ้าพนักงานผู้ค้นมีอำนาจค้นตัวผู้นั้นได้

“ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธี พิพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ และ มาตรา ๑๐๐ วรรค ๒”

๕.๑.๓ การค้นบุคคลผู้ถูกจับ

เจ้าพนักงานผู้จับหรือรับตัวผู้ ถูกจับไว้ มีอำนาจค้นตัวผู้ต้องหา และยึดสิ่งของ ต่างๆ ที่อาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ การค้นนั้น ต้องทำโดยสุภาพ ถ้าค้นผู้หญิงต้องให้หญิงอื่น เป็นผู้ค้น

“ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมาย วิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๘๕ “

๕.๒ การค้นที่รโหฐาน

๕.๒.๑ เหตุที่จะขอให้ศาลออกหมาย ค้นที่รโหฐาน

การค้นที่รโหฐานนั้นห้าม มิให้เจ้า พนักงานทำการค้น เว้นแต่จะมีหมาย หรือ คำสั่งของศาลทั้งนี้ศาลมีอำนาจที่จะออกหมาย

หรือคำสั่งเอง แล้วส่งไปให้เจ้าพนักงานฝ่าย ปกครอง หรือตำรวจจัดการให้เป็นไปตามหมาย หรือพนักงานฝ่ายปกครอง ตั้งแต่ระดับสาม หรือตำรวจซึ่งมียศตั้งแต่ชั้นร้อยตำรวจตรี หรือเทียบเท่าขึ้นไปเป็นผู้ยื่นคำร้องขอต่อศาล โดยเหตุที่จะออกหมายค้นได้มีดังต่อไปนี้

(๑) เพื่อพบ และยึดสิ่งของซึ่งจะเป็น พยานหลักฐานประกอบการสอบสวนไต่สวน มูลฟ้องหรือพิจารณา

(๒) เพื่อพบ และยึดสิ่งของซึ่งมีไว้เป็น ความผิด หรือได้มาโดยผิดกฎหมาย หรือมีเหตุ อันควรสงสัยว่าได้ใช้ หรือตั้งใจจะใช้ในการ กระทำความผิด

(๓) เพื่อพบ และช่วยบุคคลซึ่งได้ถูก หน่วงเหนี่ยวหรือกักขัง โดยมีชอบด้วย กฎหมาย

(๔) เพื่อพบ บุคคลซึ่งมีหมายให้จับ

(๕) เพื่อพบ และยึดสิ่งของตามคำ พิพากษาหรือตามคำสั่งศาลในกรณีที่จะพบหรือ จะยึดโดยวิธีอื่นไม่ได้แล้ว

“ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธี พิพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๖”

โดยหลักแล้ว การค้นในที่รโหฐานต้อง ทำในเวลากลางวัน คือระหว่างพระอาทิตย์ขึ้น และตก แต่อย่างไรก็ตามกำหนดข้อยกเว้นให้ค้น ในที่รโหฐานในเวลากลางคืนได้ ดังนี้

๑) เมื่อลงมือค้นแต่ในเวลากลางวัน ถ้า ยังไม่เสร็จจะค้นต่อไปในเวลากลางคืนก็ได้

๒) ในกรณีฉุกเฉินอย่างยิ่ง หรือซึ่งมี กฎหมายอื่นบัญญัติให้ค้นได้เป็นพิเศษ จะทำ การค้นในเวลากลางคืนก็ได้

๓) การค้นเพื่อจับผู้ร้ายหรือผู้ร้าย สำคัญจะทำในเวลากลางคืนก็ได้แต่ต้องได้รับ อนุญาตพิเศษจากศาลตามหลักเกณฑ์ และ

วิธีการที่กำหนดในข้อบังคับของประธานศาลฎีกา

๕.๒.๒ ข้อยกเว้นที่จะค้นได้ โดยไม่ต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาล

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๙๒ ให้อำนาจพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจ สามารถค้นที่รโหฐาน โดยไม่ต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาลดังนี้

(๑) เมื่อมีเสียงร้องให้ช่วยมาจากข้างในที่รโหฐาน หรือมีเสียง หรือพฤติการณ์ อันใดอันแสดงได้ว่ามีเหตุร้ายเกิดขึ้นในที่รโหฐานนั้น

(๒) เมื่อปรากฏความผิด ซึ่งหน้ากำลังกระทำการในที่รโหฐาน

(๓) เมื่อบุคคลที่ได้กระทำความผิดซึ่งหน้าขณะที่ถูกไล่จับหนีเข้าไป หรือมีเหตุอันแน่นแฟ้น ควรสงสัยว่าได้เข้าไปซุกซ่อนตัวอยู่ในที่รโหฐานนั้น

(๔) เมื่อมีพยานหลักฐานตามสมควรว่าสิ่งของที่มีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำความผิด หรือได้ใช้ หรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิดหรืออาจเป็นพยานหลักฐาน พิสูจน์การกระทำความผิดได้ซ่อนหรืออยู่ในนั้น ประกอบทั้งต้องมีเหตุอันควรเชื่อว่าการเนื่องจากการเนิ่นช้าว่าจะเอาหมายค้นมาได้สิ่งของนั้นจะถูกโยกย้ายหรือทำลายเสียก่อน

(๕) เมื่อที่รโหฐานนั้นผู้จะต้องถูกจับเป็นเจ้าบ้าน และการจับนั้นมีหมายจับ หรือจับตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๗๘ (จะกล่าวต่อไปในเรื่องการจับ)

๕.๒.๓ หลักปฏิบัติในการค้นในที่รโหฐาน

การค้นในที่รโหฐานดังกล่าว ผู้ค้นมีอำนาจที่จะสั่งให้เจ้าของหรือคนที่อยู่ในนั้นหรือรักษาที่รโหฐานนั้นให้ยอมให้เข้าไปโดยมิหวงห้าม และให้อำนวยความสะดวกตามสมควรใน

การค้นนั้นทั้งนี้ผู้ค้นจะต้องแสดงชื่อและตำแหน่งให้เขาทราบก่อนด้วยถ้าบุคคลดังกล่าวไม่ยอมให้เข้าไปผู้ค้นมีอำนาจที่จะใช้กำลังเพื่อเข้าไปได้ และถ้าจำเป็นจะเปิด หรือทำลายประตูบ้าน ประตูเรือนหน้าต่างรั้วหรือสิ่งกีดขวางอย่างอื่นทำนองเดียวกันก็ได้ ทั้งนี้เป็นไปตาม ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๙๔ และให้ปฏิบัติดังนี้

- การค้นในที่รโหฐานนั้นก่อนลงมือค้นให้ผู้ค้นแสดงความบริสุทธิ์เสียก่อนและให้ค้นต่อหน้าผู้ครอบครองสถานที่หรือบุคคลในครอบครัวของผู้ค้นหรือถ้าหาบุคคลเช่นกล่าวนั้นไม่ได้ก็ให้ค้นต่อหน้าผู้อื่นอย่างน้อยสองคนขึ้นไป ซึ่งเจ้าพนักงานได้ขอร้องให้มาเป็นพยาน ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๐๒

- ในการค้นดังกล่าวข้างต้นถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลอยู่ในที่ซึ่งค้นหรือจะถูกค้นจะขัดขวางถึงกับทำให้การค้นไร้ผลผู้ค้นมีอำนาจเอาตัวผู้นั้นควบคุมไว้หรือให้อยู่ในความดูแลในขณะทำการค้นเท่าที่จำเป็นเพื่อมิให้ขัดขวางถึงกับทำให้การค้นนั้นไร้ผลและถ้ามีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นได้อาของที่ต้องการพบซุกซ่อนในร่างกายผู้ค้นก็มีอำนาจค้นตามร่างกายได้ดังกล่าวแล้วข้างต้น ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๘๕ และมาตรา ๑๐๐

- สิ่งของใดที่ยึดได้จากการค้น ผู้ค้นต้องให้ผู้ครอบครองสถานที่ บุคคลในครอบครัว ผู้ต้องหา จำเลย ผู้แทน หรือพยานดูเพื่อให้รับรองว่าถูกต้อง ถ้าบุคคลนั้นรับรอง ก็ให้บันทึกไว้ ถ้าไม่รับรองก็ให้บันทึกไว้ เช่นกัน สิ่งของดังกล่าวนี้ให้ห่อ หรือบรรจุหีบห่อติดราไว้ หรือทำเครื่องหมายไว้เป็นสำคัญ ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๐๑ และมาตรา ๑๐๒

- ให้ผู้ค้นบันทึกรายละเอียดแห่งการค้น และทำบัญชีสิ่งของที่ค้นได้โดยละเอียดและให้อ่านบันทึก และบัญชีดังกล่าวให้ผู้ครอบครองสถานที่บุคคลในครอบครัวผู้ต้องหาจำเลย ผู้แทนหรือพยานฟัง แล้วแต่กรณีแล้วให้ผู้นั้นลงลายมือชื่อรับรองไว้ตามที่กำหนดไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๐๓ แล้วให้รีบส่งบันทึก และบัญชีดังกล่าวนี้ ไปยังผู้ออกหมายหรือเจ้าพนักงานตามที่กำหนดในหมาย ทั้งนี้เป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๑๐๔

๕.๓ การค้นยานพาหนะ

๕.๓.๑ การค้นรถยนต์

รถยนต์โดยทั่วไป ไม่เป็นที่รื้อฐาน ดังนั้นการตรวจค้นรถยนต์จึงไม่ต้องมีหมายหรือคำสั่งของศาล แต่จะต้องมีเหตุอันสมควร เช่นมีเหตุอันควรสงสัยว่าบุคคลนั้นมีสิ่งของไว้ในครอบครองเพื่อจะใช้ในการกระทำความผิด หรือมีสิ่งของซึ่งได้มาโดยการกระทำความผิด มีสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิดไว้ในครอบครอง เป็นต้น

๕.๓.๒ การตรวจ หรือการค้นเรือ มีหลักเกณฑ์สำคัญที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือต้องคำนึงในการตรวจหรือการค้นเรือ ๒ ประการดังนี้

๕.๓.๒.๑ ต้องมีกฎหมายให้อำนาจในการตรวจ หรือการค้น ในการตรวจหรือการค้นนั้น เจ้าหน้าที่ทหารเรือจะต้องมีกฎหมายกำหนดให้อำนาจในการตรวจ หรือการค้น โดยก่อนจะทำการตรวจหรือการค้นจะต้องมีเหตุอันสมควร หรือเหตุอันควรสงสัยว่าจะมีการกระทำความผิดดังนั้นเจ้าหน้าที่ทหารเรือ จึงควรศึกษาให้เข้าใจถ่องแท้ก่อนออกบังคับใช้กฎหมายว่าตนมีอำนาจตรวจ หรือค้นตามกฎหมายที่ให้อำนาจทหารเรือฉบับใดบ้าง

๕.๓.๒.๒ สัญชาติของเรือและพื้นที่ ที่จะทำการตรวจหรือค้น

- กรณีเรือสัญชาติไทย

การตรวจหรือการค้นเรือสัญชาติไทย เจ้าหน้าที่ทหารเรือ มีอำนาจในการตรวจหรือการค้นได้ ตั้งแต่น่านน้ำภายในทะเลอาณาเขตเขตต่อเนื่องเขตเศรษฐกิจจำเพาะ และทะเลหลวง ทั้งนี้เป็นไปตามพระราชบัญญัติเรือไทย พุทธศักราช ๒๔๘๑ มาตรา ๕๕ และพระราชบัญญัติการเดินเรือในน่านน้ำไทย พ.ศ. ๒๔๕๖ มาตรา ๑๕๘

- กรณีเรือต่างชาติ

เรือต่างชาติที่ไม่ใช่เรือรบที่อยู่ในราชอาณาจักรโดยหลักแล้วต้องอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายไทย ซึ่งกฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือ โดยส่วนใหญ่จะเป็นกฎหมายที่ใช้บังคับในราชอาณาจักร แต่ก็มีกฎหมายบางฉบับที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการตรวจหรือการค้นนอกราชอาณาจักรได้ เช่น พ.ร.บ. ป้องกันและปราบปรามการกระทำความผิดเป็นโจรสลัด พ.ศ.๒๕๓๔ ให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือตรวจค้นเรือที่ต้องสงสัยซึ่งอยู่นอกทะเลอาณาเขตได้

- เรือรบต่างชาติ

เรือรบต่างชาติ เจ้าหน้าที่ทหารเรือไม่มีอำนาจทำการตรวจหรือค้นเนื่องจากเรือรบได้รับความคุ้มกัน แต่ถ้าเรือรบต่างชาติไม่ปฏิบัติตามกฎหมาย และข้อบังคับของรัฐชายฝั่ง รัฐชายฝั่งอาจสั่งให้เรือรบนั้น ออกจากทะเลอาณาเขตได้โดยทันที ทั้งนี้เป็นไปตามอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยกฎหมายทะเล ค.ศ. ๑๙๘๒ ข้อ ๓๐ และข้อ ๓๒

๕.๔ การปฏิบัติในกรณีเจ้าหน้าที่ทหารเรือตรวจหรือค้นเรือแล้วไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย

๕.๔.๑ การปฏิบัติในกรณีเจ้าหน้าที่ทหารเรือตรวจแล้วไม่พบสิ่งผิดกฎหมาย ให้ทำบันทึกรับรองผลการตรวจ เพื่อเป็นหลักฐานว่าไม่พบสิ่งผิดกฎหมายหรือการ

กระทำที่ผิดกฎหมาย และให้ระบุด้วยว่ามีได้ ทำลายทรัพย์สินหรือมีการทำร้ายขู่ข่มขู่ใดๆ แล้ว ให้ผู้ควบคุมเรือลงนามรับรองโดยให้ลูกเรือลงนามเป็นพยานทั้งช่วยจัดสิ่งของต่างๆ ให้กลับคืนสภาพเดิมเท่าที่จะกระทำได้

๕.๔.๒ การปฏิบัติในกรณีเจ้าหน้าที่ทหารเรือค้นแล้วไม่พบสิ่งผิดกฎหมายให้ปฏิบัติเช่นเดียวกันกับการปฏิบัติในข้อ ๕.๔.๑ โดยทำบันทึกรับรองผลการการค้นไว้

๕.๕ การปฏิบัติในกรณีเจ้าหน้าที่ทหารเรือ ตรวจหรือค้นเรือแล้วพบสิ่งผิดกฎหมายหรือการกระทำที่ผิดกฎหมายให้ทำบันทึกการจับ โดยการทำบันทึกการตรวจค้นและจับกุมไว้เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานเอาผิดกับผู้กระทำความผิด

สรุป

การบังคับใช้กฎหมายโดยเจ้าหน้าที่ทหารเรือ จะต้องมีความหมายกำหนดให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือไว้ และในการปฏิบัติ จะต้องอยู่ภายใต้กรอบอำนาจที่ได้รับ ประกอบกับเจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้ที่มีอำนาจจับกุม และตรวจค้นจะต้องเป็นบุคคลที่มีตำแหน่งและ/หรือชั้นยศตามที่กฎหมายได้กำหนดไว้ อาทิเช่น ผบ.เรือ/ ผบ.หมู่เรือ/ ผบ.หมวดเรือ/ ผบ.กองเรือเป็นเจ้าหน้าที่ทหารเรือที่ได้รับแต่งตั้งจึงมีฐานะเป็นเจ้าพนักงานตามที่พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำผิดบางอย่างทางทะเล พ.ศ.๒๕๔๐ กำหนดให้ทหารเรือผู้ปฏิบัติมีอำนาจเช่นเดียวกับพนักงานฝ่ายปกครองหรือตำรวจชั้นผู้ใหญ่ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญานอกจากนี้การจับและการค้นจะต้องอยู่ภายในพื้นที่รับผิดชอบตามที่กฎหมายกำหนดไว้ ซึ่งได้กล่าวมาแล้วในข้อที่ ๓ ตามรูปภาพที่ปรากฏข้างต้น

อย่างไรก็ตามในการจับ การค้นตามกฎหมายจะต้องมีคำสั่งหรือหมายศาล ซึ่งในทาง

ปฏิบัติการปฏิบัติหน้าที่ในทะเลของเจ้าหน้าที่ทหารเรือจึงทำได้ยากที่จะไปขอคำสั่งหรือหมายศาล ดังนั้นจึงต้องอาศัยข้อยกเว้นของกฎหมายหรือกฎหมายที่ให้อำนาจเป็นการเฉพาะที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจจับหรือตรวจค้นได้โดยไม่ต้องมีหมายจับหรือหมายค้นจากศาล

ข้อเสนอแนะ

๑. การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ทหารเรือในการจับหรือตรวจค้น ควรปฏิบัติให้อยู่ในขอบเขตที่กฎหมายให้อำนาจไว้ หรือเท่าที่จะกระทำได้นั้น มิควรใช้อำนาจให้เกินขอบเขตของกฎหมาย และการปฏิบัติหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายเจ้าหน้าที่ทหารเรือจะต้องคำนึงถึงศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์สิทธิและเสรีภาพตามที่รัฐธรรมนูญรับรองไว้

๒. ในการปฏิบัติหน้าที่เจ้าหน้าที่ทหารเรือผู้ปฏิบัติควรได้รับการฝึกอบรมความรู้เกี่ยวกับกฎหมายให้อำนาจทหารเรือในการจับกุม ตรวจค้น และควรศึกษากฎหมายให้ละเอียดเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายแต่ละฉบับได้ให้อำนาจไว้ เพื่อป้องกันการปฏิบัติหน้าที่อันไปกระทบกระเทือนต่อสิทธิเสรีภาพของบุคคลและป้องกันความเสียหายที่จะเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

สมเจตน์ คงรอด.(๒๕๕๓). กฎหมายสิ่งแวดล้อมทางทะเลกับการปฏิบัติการทางทหารของกองทัพเรือ. วารสารวิชาการโรงเรียนนายเรือ. ด้านสังคมศาสตร์ มนุษยศาสตร์และศึกษาศาสตร์ ปีที่ ๑ ฉบับที่ ๑ มกราคม-ธันวาคม๒๕๕๓.

สำนักงานพระธรรมนูญทหารเรือ.กฎหมายให้อำนาจทหารเรือ ๒๙ ฉบับ (ออนไลน์). แหล่งที่มา: <http://www.naymith/judge/> วันที่สืบค้น ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๕๙.

เอกสารอ้างอิงของกองทัพเรือ (อทร.๙๑๐๑)